

Gravstenen

— en anekdote fra Grønland

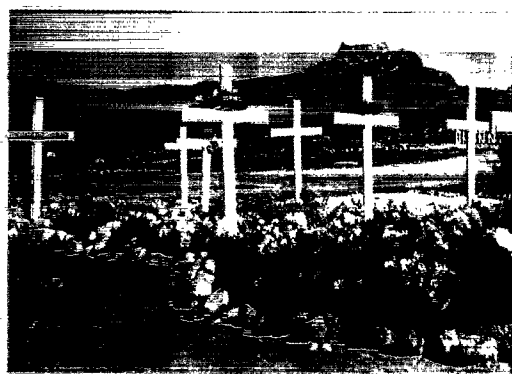
Af Else-Julie Nordvig

På kirkegårdene i Grønland står trækors ved trækors i lange lige rækker. De er hvidmalede og står tæt, for jord er sparsom på de kanter.

Gravsten er et sjældent syn, og det kan godt undre i betragtning af, at landet hovedsageligt består af råmateriale til f.eks. gravsten, hvorimod træ er en dyr importvare.

Gravene er overdådigt smykket med et væld af store, mangeartede og brogede blomster og ligner noget fra Tahiti. Det undrer især en nyankommen, da landets flora er af den beskedne slags, der når den blomstrer, gør det småt, i ankelhøjde og afdæmpede arktiske farver. Men det viser sig da også, når man går tilstrækkeligt tæt på, at gravenes blomsterflor er fabrikeret af plastic i en asiatisk afkrog af verden.

En times sejlads sønden for Godthåbsfjorden ligger en bette nedlagt bygd ved navn Lille Narsaq. Det meste af året ligger den øde hen, men i »kolonitiden«, fra juni til oktober, befolkes den af glade unger i alle aldre, på sommerkoloni fra Nuuk med deres daginstitutioner eller skoler.

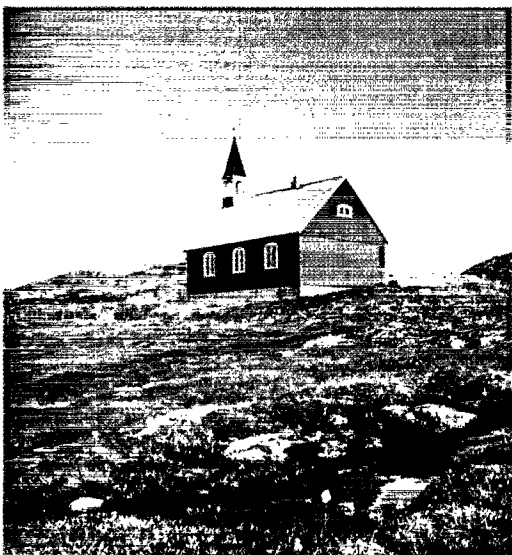

Den nye kirkegård i Nuuk med Sermitsiaq i baggrunden.
Foto: Keld Hansen, juli 1998.

De fleste af stedets huse var i traditionel grønlandsk byggestil og er forlængst brudt sammen og gået i ét med geografin, men en ladeagtig bygning, hvor fisken i sin tid blev forarbejdet, står endnu, ligesom nogle få andre solide træhuse. Den gamle bestyrerbolig tjener som radiostation for »kolonisterne«, kirken er stedet, hvor man bor, og et enkelt andet lidt større hus fungerer som anneks for sommerbørnene, hvis de er for mange til at være i kirken, eller evt. for store til at man kan have kønnene liggende sammenblandet på kirkens loft.

Skråt overfor kirkens indgang er stedets lille kirkegård, trækors ved trækors. De er ikke hvide mere, men har antaget naturens farve. Nogle hælder slemt, andre har lagt sig helt ned, og blomster er der ingen af. Stedet bærer præg af forladthed og glemsel, thi ingen navne står mere at læse på korsene.

Else-Julie Nordvig, socialpædagog og bach. i historie og lingvistik, opholdt sig i perioden juni 1989 til juli 1993 i Nuuk som tilkaldt souschef til en daginstitution.

Kirken i Lille Narsaq set fra syd. Foto: Finn Kapel, september 1965.

Her står jeg en mild junaften sammen med Ajarsu. Solen er draget nordover og hænger et sted lige under fjeldranden. Børnelatter og børneleg er forstummet. Alle rollingerne er puttet i poser og sover fast på kirkeloftet. Det har også været en lang, anstrengende dag. F.eks. måtte vi opgive at få flaskekomfuret til at samarbejde og i stedet tilberede vores ørred-suasat over lyngbål. Det smagte pragtfuldt, men det tog den tid, det nu tager, så klokken var blevet et godt stykke over ti, før alle ungerne var lagt i seng.

På den lille kirkegård under den umådelige sommerlyse himmel hersker, trods alle de spøgelser, der angiveligt huserer på stedet, kosmisk ro, og mens vi står og nyder det, begynder Ajarsu at fortælle på sin velovervejede, uforhastede facon.

Hun viser mig, at stenen dér, blandt tilfældige andre sten i det høje stride

græs mellem de små trækors, ikke bare er en sten, men – en gravsten. Tidens tand har gnavet næsten al den sorte maling af de indhuggede bogstaver, men de kan stadig læses og vil utvivlsomt kunne det nogle århundreder endnu.

Under stenen ligger Ajarsus bedstemor. Hun kom til Lille Narsaq fra Qaanaaq for et par menneskealder siden, da hendes mand skulle tiltræde stillingen som bestyrer af bygden.

Efter stedets og tidens målestok var bygdebestyreren forholdsvis velhavende, og da Ajarsus bedstemor døde, skulle der ikke spares noget. Hun havde været en god kone og mor, og Ajarsus bedstefar holdt meget af hende. Hædres skulle hun med manér. Så udover, at selve begravelsen selvfølgelig var som det sømmer sig med rigeligt til alle, havde bedstefaderen bestemt at sætte afdøde et varigt minde og bestilt en gravsten. – En rigtig gravsten, forstås.

Det var ganske enestående, og bygdebefolkningen gav sig tålmodigt til spændt at afvente dens ankomst.

Endelig oprandt dagen. Alt hvad der kunne krybe og gå var ved landingspladsen for at hjælpe, og alt hvad man havde af trosser, trisser og taljer blev brugt til at hejse stenen de otte meter op fra båden ad den stejle, glatte, græsklædte klippeside til pladsen foran »laden«. Bagefter tog man, i hold med løftestænger og glideskinner, stenen over det ujævne terræn til kirkegården i den modsatte ende af bygden, hvor den blev rejst på sin forlængst bestemte plads. Man holdt en lille andagt, og Ajarsus bedstemors jordefærd var omsider tilendebragt – fire år efter hendes død.

Kirkegården i Lille Narsaq. Foto: Finn Kapel, september 1965.

Nu havde jeg opholdt mig tilstrækkeligt længe i landet til ikke mere at forbauskes synderligt over at ting tager tid, men var alligevel mildt forbløffet:

– 4 år! Det var godt nok længe at vente på sin gravsten. Hvorfor tog det så lang tid, Ajarsu?

– Joh, sagde hun langsomt, den skulle jo først bestilles, så skulle den hugges ud og navnet hugges ind, og – mjah – den skulle jo sejle langt.

– Jo, men alligevel?

Ajarsu nedstirrede horisonten med et finurligt udtryk.

– Sejle langt!, sagde jeg mistænksomt, hvor langt?

– Fra Bornholm.

– Bornholm! – Måbende vantro gloede jeg rundt på fjeldets righoldige udbud af gravstenseмner:

– Ja, sagde hun med latteren lurende i øjenkrogen. – Det dér, og hun fejede armen over landet, er sten. GRAVSTEN kommer *som bekendt* fra Bornholm.

Det lo vi meget af den aften. Vi hylede af grin, så samtlige bygdens spøgelser fornærmet forføjede sig til fjelds, hvor det vældige land forblev urokkeligt værdigt og tyst. Mennesket uendelige dårskab, denne uudtømmelige kilde til muntre historier, havde i århundredernes løb ikke afficeret det nævneværdigt. Hvad mennesket end fandt på at fratage og tilføje det, ville det dog altid i forening med sit uomgængelige klima få det sidste ord.

Jeg fik aldrig spurgt om, hvor man nu om stunder bestiller sin gravsten, hvis man ønsker en sådan. Jeg er slet ikke sikker på, jeg vil vide det.